

Rituele schoonmaak: Mary Douglas en rituelen in de geestelijke verzorging

Dr. Brenda Mathijssen

Mary Douglas (1921-2007) was een Britse antropologe die zich bezighield met cultuur, symbolen en rituelen. In mijn reflectie verken ik wat haar ideeën over reinheid kunnen betekenen voor ritueel handelen in de geestelijke verzorging, in het bijzonder bij justitie en in de (palliatieve) zorg.

Douglas laat zien dat reinigingsrituelen niet met hygiëne, maar met orde te maken hebben. “Dirt is matter out of place”. Vuil is materie die zich op de verkeerde plaats of buiten de geaccepteerde orde bevindt. Wanneer wij iets als vies duiden of een reinigingsritueel uitvoeren, maken we bepaalde classificaties of aannames. We maken expliciet dat iets schoon is en iets vies, dat iets normaal is en iets abnormaal, dat er een bepaalde orde is en een afwijking. Neem het voorbeeld van haar. Haar is op zichzelf is niet vies, maar wordt als vies geduid als het niet op het hoofd groeit of niet langer aan het lichaam zit. Of: Schoenen zijn niet vies, maar wel als we ze op een eettafel zetten. Ze bevinden zich dan op de verkeerde plek.

Reinigingsrituelen, als we Douglas volgen, helpen ons om te reageren op objecten of gebeurtenissen die niet op hun plaats zijn. Ze zijn een reactie op afwijkingen die de bestaande orde in gevaar brengen. Ze helpen ons die orde te beschermen of de balans daarin te herstellen. Om oneffenheden weg te poetsen.

Dit roept de vraag op: welke gebeurtenissen die je als geestelijk verzorger tegenkomt, kun je als zo'n afwijking van de orde zien? Als iets dat een balans of een systeem in gevaar brengt? En hoe reageer je daarop? Hoe creëer je orde en structuur? Gebruik je rituelen, en zo ja, in welke vorm? En met welk doel?

Douglas, M. (1966). *Purity and Danger. An Analysis of Concepts of Pollution and Taboo*. London: Routledge.

Open access via:

https://monoskop.org/images/7/7d/Douglas_Mary_Purity_and_Danger_An_Analysis_of_Concepts_of_Pollution_and_Taboo_2001.pdf